

Kam gre Slovenska skupnost...

Fulvia Premolin,
deželna tajnica SSK

Damijan Terpin,
deželni predsednik SSK

Izteka se že osmi mesec, odkar je Slovenska skupnost na svojem januarskem kongresu izvolila novo vodstvo in potrdila osnovne programske točke, ki so obvezujoče za vse člane in članice in nenazadnje za vse zamejske Slovence, če hočemo preživeti na tem delu slovenske zemlje, če hočemo ohraniti in razvijati svoj jezik in svojo identiteto. Ta se hrani z utrjevanjem narodne zavesti, s pridobivanjem in širjenjem znanja ter medsebojnega zaupanja. V naši sredi se prepoznavamo najrazličnejši, v naših odločitvah se prepletajo najrazličnejši idejni pogledi, nikoli tako kot v zadnjem času in to je tudi lepa oblika demokracije. Odloča pa večina in odločitev se je treba držati! Tudi v tem nismo bili mogoče nikoli prej tako trdno vsak na svojem stališču, pa čeprav niti ne gre toliko za politične razlike, prej za kake osebne razlage nastalih razmer. Takšno stanje pa začenja res biti utrudljivo, mestoma nevzdržno, in tudi škodljivo za stranko. Nisem mnenja, da se vsakdo lahko obnaša samovoljno in v nasprotju s sklepi in usmeritvami strankinega kongresa. Tukaj gre za ugled stranke in obenem za oviro pri doseganju rezultatov, ki so že v našem dometu.... "Kako bomo premagali prepričanje v svoj lastni prav, kako bomo premagali pomanjkanje odgovornosti za skupno dobro?" smo se

večkrat vprašali in k sreči tudi našli odgovor: "V spoštljivem dogovarjanju in iskanju primernih razvojnih strategij za našo skupnost!" Če hočemo biti pomemben subjekt tako na domačih tleh kot v matični državi in nenazadnje v evropskem prostoru, moramo združiti moči v naši zbirni stranki, kjer je prostora za ljudi različnih idej in pogledov in si zagotoviti predstavništvo v vseh izvoljenih telesih, kar je bistvenega pomena za razvoj prav vsake manjšinske skupnosti. To morajo razumeti še zlasti mladi, ki jih je treba s konkretnimi izzivi privabiti na politično prizorišče in navdušiti za skupni nastop in doseganje skupnih ciljev. Skrb za mlade ni samo v interesu mladih samih! Sama sem že večkrat poudarila, da so mladi jutrišnji liderji in voditelji, pravi zbirnik idej, ki ga je potrebno postopoma odkrivati in upoštevati ter ustvarjati razmere za njihovo uresničitev na osnovi zagotavljanja medgeneracijske povezanosti, sodelovanja in solidarnosti. Mladi ne smejo misliti, da je politika nekaj, kar se njih ne tiče, daleč od njihovih želja. V odgovor jim je treba poiskati nove in konkretne priložnosti za uveljavljanje njihovih predlogov in pristopov, kar bo samo okrepilo njihovo samozavest in ponos. Zato smo tudi na zadnjih junjskih upravnih volitvah kandidirali na naših listah celo vrsto mladih in mlajših, ki so se predstavili z inovativnimi prijemi in tudi želi lepe uspehe. Na Goriškem smo izvolili župana kar v dveh občinah, v dolinski občini smo pristali na drugem mestu po številu glasov, na prvem pa po številu prejetih preferenc. V krajih, kjer so se za volitve angažirali tudi mlajši, je tudi naša edina slovenska kandidatka na evropskih volitvah Franka Padovan prejela višje število glasov in bila tako vse pomembnejša za izvolitev evropskega evro-parlamentarca Herberta Dorfmana iz stranke SVP, s katero odlično sodelujemo že več desetletij.

Zadnje volilne reforme so povzročile celo vrsto nevšečnosti v zvezi s predstavništvom manjšin. Niti pri zadnji spremembi ustave snovanju nove volilne zakonodaje, ko se je število parlamentarcev precej zmanjšalo, ni nihče pomislil na kako olajšano obliko izvo-

Januarski kongres je naši stranki bržkone prinesel kar nekaj novosti, upal bi si reči tudi uspehov, saj izidi evropskih volitev to dokazujejo; dobri rezultati na občinski ravni, ponekod celo izjemni, pa so - roko na srce - bolj uspeh krajevnih sekcij.

Še prej, leta 2022, je takratni deželni svetovalec in deželni tajnik SSK Igor Gabrovec postal župan v Devinu-Nabrežini in je v tem videl nekakšno nekompatibilnost s funkcijo deželnega tajnika SSK, čeprav nekompatibilnost obstaja le med županom in deželnim svetnikom. To funkcijo je tako proti koncu deželnega mandata prevzel prvi neizvoljeni Marko Pisani, ki pa mu je Gabrovec izročil še funkcijo deželnega tajnika SSK.

Sledile so priprave na deželne volitve v aprilu 2023, pri katerih sem v stranki zaznal, omejen a vsekakor neprijeten in predvsem nesmiseln poskus izogibanja kandidaturi Mirka Sardoča na listi SSK, saj je le-ta, za moje pojmovanje politike, predstavljala veliko obogatitev za stranko. Vedelo se je, da bi SSK takrat lahko celo tvegala neizvolitev, saj je prav v tistem času percipcija ljudi do naše stranke in njenega delovanja dokaj opešala. Kot sem predvideval, nas je Sardoč s 313 osebnimi preferencami dejansko rešil pred izpadom iz deželnega sveta, ki smo se mu

izognili za manj kot 70 glasov. Jaz mu bom za to vedno hvaležen.

V tej situaciji je kongres SSK izvolil novo vodstvo stranke, kjer je njeno politično krmilo prevzela izkušena Fulvia Premolin, podtajnik je postal Miha Coren iz Benečije, ki je kmalu zatem že ustanovil sekcijo SSK za Videmsko pokrajino, sicer zgodovinski podvig za SSK. Podpredsednica je postala Franca Padovan, kar tri mandate izjemno priljubljena županja Števerjana, predsedovanje stranke pa je bilo zaupano podpisane z željo, da si stranka ponovno ustvari povezave v Bocnu, Rimu, Ljubljani, Celovcu in Bruslju.

Ko je kongres Fulvio Premolin izvolil za deželno tajnico, je obenem potrdil politične smernice, ki so zapisane v dokumentu, priloženem njeni kandidaturi: »SSK ni opozicijska stranka, pač pa je stranka, ki zastopa interese Slovencev v Italiji. S tem v zvezi se ne more apriorno vezati na levosredinsko ali desnosredinsko koalicijo, pač pa mora iskati dialog z vsakokratno koalicijo, ki je na oblasti, podobno kot počenjajo npr. Južni Tirolci in tudi manjšinska poslanca v slovenskem parlamentu«.

Predvsem je kongres SSK potrdil, da ni naša dolžnost avtomatično zganjati opozicijo desni sredini in prav tako nismo dolžni avtomatično, vedno in povsod podpirati levo sredino samo zato, ker je prva desna in druga leva. To je namreč čisti ideološki pristop, ki nam je tuj, zanj pa so se odločili recimo Slovenci v Demokrati stranki (DS), ki jim npr. ni bilo nerodno, ko nam je Pokrajine ukinila Serrachianijeva, Fedrigovi deželni upravi pa nasprotujejo tudi sedaj, ko nam jih prav njegova večina namerava vrniti.

Slovenski Skupnosti pa ni prav nič nerodno, in tudi našim ljudem na teritoriju zagotovo ni nerodno, če je (desno sredinski) predsednik FJK Fedriga pripravljen prilagoditi volilni zakon tako, da ob deželnih volitvah nas vsedržavne stranke (niti njegova, kot vedno poudarja) ne bodo več pogojevale (in politično izsiljevale) zaradi mehanizma volilnih povezav. Od nas ni zahteval v zamenj, niti da izstopimo iz svetniške skupine DS na deželi, kaj šele da bi se morali odreči kateri koli od svojih

dalje na 4. strani

Pozitivni razpleti za našo narodno skupnost, za deželo pa je potrebna pogumnejša politika

Deželni svet FJK je konec meseca julija obravnaval in nato sprejel rekordni poletni rebalans proračuna za leto 2024 v višini 1.348.000.000 evrov. Deželni svetniki so predlagali več popravkov, kot običajno so bili predlogi s strani predstavnikov večine sprejeti, popravki članov opozicije pa zavrnjeni. Med glavnimi postavkami, ki so dobile dodatna finančna sredstva, velja omeniti investicije v infrastrukturo (318 milijonov), proizvodnjo in turizem (200 milijonov), zdravstvo (175 milijonov), kmetijstvo (90 milijonov), kulturo in šport (75 milijonov), okolje in energijo (70 milijonov).

Pomemben delež so dobila tudi področja lokalne samouprave, varnosti, izobraževanja, dela, družinske politike in digitalizacije. V okviru rebalansa je bil izglasovan tudi brezplačen prenos lastništva Narodnega doma pri Sv. Ivanu v Trstu na Fundacijo Narodni dom. Ob vzdržanju opozicije je določilo podprl deželni svetnik stranke Slovenska skupnost Marko Pisani, ki se je tudi zahvalil odbornikom Pierpaolu Robertiju in Sebastianu Callariju, za hiter in učinkovit postopek. Svetnik Slovenske skupnosti je podprl tudi popravek o postavki za projekte na področju digitalizacije v Benečiji in Reziji ter sprejetje devetega člena, s katerim je dežela porazdelila preostali denar iz postavke zaščitnega zakona. Pisani je zadovoljno pozdravil postavke, ki zadevajo slovensko narodno skupnost, predvsem da je bil v zelo kratkem času sprejet prenos lastništva Narodnega doma pri Sv. Ivanu. Deženi svetnik pa obžaluje pomanjkanje neke konkretne strategije in vizije prihodnosti. Tako visok znesek, kot ga je predstavljal letošnji poletni rebalans, je neobičajen in bi bile zato potrebne investicije v dolgoročne projekte, ki jih bo dežela težje

izvajala, ko take finančne zmožnosti ne bo. Popravki opozicije so bili v tem smislu konstruktivni za skupno dobrobit celotnega območja Dežele FJK, a žal ni bilo posluha.

V uvodnih nagovorih svetnikov, med katerimi je v slovenskem jeziku nastopil tudi Marko Pisani, se je najprej dotaknil nekaterih makrotematik, ki bi bile po mnenju svetnika ob tako bogati finančni razpoložljivosti vredne pogumnejših izbir in prijemov. "Dežela nadaljuje z zajetnimi finančnimi postavkami za Evropsko prestolnico kul-

ture GO! 2025; glede tega menim, da bi morala dežela bolj pozorno skrbeti za to, da bi dogodek oz. vanj vložena sredstva imela dolgoročne učinke tako na gospodarskem kot družbeno-kulturnem področju." Pisani je v nadaljevanju opozoril na demografsko krizo oz. problem mladih, ki se za svojo prihodnost vse bolj ozirajo v tujino. Neizprosno krivuljo bi bilo nujno treba ustaviti s strukturirano politiko, ki bi delovno silo in s tem mlade družine zadržala na deželnem območju, je mnenja Pisani. Med kritičnimi točkami deželne politike je deželni svetnik SSK omenil še migrantsko politiko in negativni saldo zdravstva v odnosu do ostalih dežel, ki so očitno uspešnejše v zdravstveni oskrbi. Pisani se je naposled zaustavil pri tematiki javnih uprav, posebej pri ponovni vzpostavitvi pokrajin. Zbornico je opozoril, da so v času njihove ukinitve bile za to vse politične sile z izjemo Slovenske skupnosti. "Naše stališče torej ni pod vprašajem, le da se upošteva načelo, ki je zapisano v 2. točki 9. člena zakona 122 iz leta 1951, po katerem nobena občina ne sme imeti več kot polovico predstavnikov."

Le s trdim delom bomo obstali in se kot narodna skupnost naprej razvijali

Miha Coren,
videmski pokrajinski tajnik

Rezultati zadnjih evropskih volitev v Benečiji so bili za SSK dobri. Zlasti v občinah Dreka, Naborjet, Rezija in Špeter smo dosegli res dober uspeh. Nasprotno v občinah Nadiških dolin rezultati niso izpolnili naših pričakovanj. Obžalujemo med drugim tudi odločitve ene izmed naših manjšinskih organizacij, da namesto edine slovenske kandidatke podpre italijanskega levičarskega kandidata. Zahvaliti se moramo Deželi FJK, zlasti odborniku Robertiju in predsedniku Fedrigi za stalno zavze-manje za slovensko manjšino in našo stvarnost. Žal vse priložnosti niso izkoriščene na lokalni ravni. Spletne strani občin in javnih uprav so samo v italijanščini, medtem ko so spletne strani občin v Tržaški in Goriški pokrajini v dvojezični obliki. Tudi pri nekaterih pobudah slovenske manjšine nastajajo nerazumljive zamude, nepotrebni zapleti in nesporazumi. Eden izmed takih primerov je zamuda pri zaključku del Kulturnega centra za slovensko manjšino pri sedežu gorske skupnosti. Kulturni center bo dodeljen Inštitutu za slovensko kulturo preko organizacij SKGZ in SSO. Druga pomembna in neopravičljiva zamuda je ta, da lokalne oblasti niso še odobrile projekta za raz-

voj turizma v Benečiji. Projekt bi moral biti že zdavnaj sprejet, da bi lahko takoj omogočil ustanovitev konzorcija ali javne/zasebne agencije s funkcijo trženja (oblikovanje proizvodov/storitev/izkušenj, določanja cen, promocije in komuniciranja) na turističnem področju in valorizaciji naših krajev, kakor predvideva projekt. Glede toponomastike ostaja težava, da je občina Dreka zaradi pomanjkanja sredstev edina brez dvojezičnih napisov. To vprašanje je bilo izpostavljeno na zadnji seji posvetovalne komisije za slovensko manjšino. Odbornik Roberti je obljubil, da se bo zavzel za rešitev tega perečega problema. V nekaterih slovenskih vaseh v Terskih dolinah manjkajo dvojezični italijansko-slovenski napisi. V občini Prapotno so v vaseh, kjer je zgodovinsko prisotna slovenska manjšina, postavili prometne table samo v italijanskem in furlanskem jeziku. Žal tudi v okviru čezmejnega sodelovanja s Posočjem lokalne ustanove Nadiških in Terskih dolin niso prisotne pri nobenem projektu. Na tradicionalnem novoletnem srečanju županov Posočja ter Nadiških in Terskih dolin, ki je januarja potekalo v Kobaridu, sem kot podžupan Občine Dreka predstavil dokument z opisom možnih pobud za čezmejno sodelovanje. Žal predlogov niso upoštevali. Dejstvo, da imata slovenski organizaciji SKGZ in SSO

sedež v Čedadu ne pomaga. To velja tudi za naša dva časopisa in druge organizacije. To žal povzroča občutek oddaljenosti od ozemlja, kjer je naseljena slovenska skupnost, se pravi Benečije. Kljub prisotnosti dvojezične šole je opaziti upad uporabe slovenskega jezika, zlasti med mladimi. Zato je treba spodbujati izvajanje tečajev slovenskega jezika v Benečiji ter spodbujati obiskovanje višjih srednjih šol s poukom v slovenskem jeziku, npr. v Gorici. Na odseku Špeter-Krmin že deluje sistem šolskega prevoza, ki lahko po-

kriva potrebe učencev. V Špeter je treba vlagati, da bo postal pravo kulturno in politično središče Benečije.

Kot je razvidno iz povedanega položaj slovenske manjšine v Benečiji ni rožnat in odprtih vprašanj je veliko. Veliko dela je še potrebnega, da ponovno pridobimo našo narodno zavednost in čut za pripadnost naši narodni skupnosti. Izboljšati je treba jezikovno stopnjo znanja in vidno dvojezičnost na območju. To je za prihodnost najzahtevnejše delo za naše ljudi in našo stranko SSK.

Svetla sedanjost, kaj pa prihodnost?

David Grinovero,
goriški pokrajinski tajnik

Za nami imamo tri leta pomembnih volilnih preizkušenj, če se omejimo le na Goriško, leta 2022 občinske volitve v Gorici, 2023 deželne volitve, letos pa upravne volitve v treh slovenskih občinah. Stanka je na vseh preizkušnjah dosegla zadovoljive rezultate, dosegla minimalne zastavljene cilje, letos pa tudi veliko presenetljivo zmago na občinskih volitvah v Doberdolu. Seveda ne gre spregledati ali podcenjevati pričakovane zmage in potrditve v Števerjanu. Zanimivo dejstvo je to, da smo na teh preizkušnjah zadnja tri leta vedno nastopali s samostojno listo Slovenske skupnosti, kar se ni dogajalo že nekaj let, oziroma desetletji, predvsem kar se tiče Občine Gorica. To nam po eni strani kaže, da je naša stranka živa, po drugi strani pa obelodani tudi slabosti, ki nas pestijo. Če se lahko veselimo volilnih rezultatov v smislu doseženih ciljev in izvoljenih predstavnikov, ne moremo mimo ugotovitve, da se naše volilno telo krči. O tem smo že večkrat razpravljali v stranki, nismo pa prišli do konkretnih predlogov, kako ta negativni trend zaustaviti oziroma obrniti smer.

Ob temu ugotavljamo tudi, da slovenski volivci, niso več tako vestni kot nekdanji, saj se v dobri meri ne udeležujejo volitev ravno tako kot ostali državljani. Pred nami imamo zdaj vsaj dve leti ko ne bomo imeli bistvenih volilnih preizkušenj za našo stranko, lahko se torej posvetimo programiranju naše prihodnosti, v smislu novih prijemov, privlačnejših in prilagojenih političnih ponudb v koraku s časom. Če vzamemo kot prvo izhodišče dejstvo, da se naše volilno telo krči, moramo nujno razmisliti, kako to volilno bazo razširiti. Načina sta v glavnem dva: da ciljamo na zavedne slovenske volivce, ki nas danes ne vo-

Izjemen volilni uspeh SSK v Občini Doberdob

lijo ali poskusimo postati zanimivi tudi za neslovensko govoreče občane. Ti dve opciji se ne izključujeta apriorno, zahtevata pa popolnoma drugačen pristop. Če se omejimo samo na slovensko volilno bazo in tukaj se nanašam predvsem na aktivne Slovence, je lahko način le dosledna narodnoobrambna politika, ki nas razlikuje od ostale "slovenske" politične ponudbe, vključene v večje vsedržavne stranke in zato tudi manj avtonomna. Letošnje volitve v Doberdolu so bile zanimivi test, kjer se je stranka odprla na 360° in vključila v svojo listo tudi kandidate, ki niso bili člani SSK in niti somišljeniki, oziroma celo predstavniki leve komponente. Ta odprtost se je izkazala za zmogljivo in še enkrat potrdila, da SSK ni ideološka stranka ampak hoče biti resnično zbirna stranka Slovencev v Italiji. Podobna poteza se je že obrestovala v prvih letih 90, ko je v stranko pristopilo lepo število tako rekoč "zmerno levo" usmerjenih Slovencev, ki so potem zasedali tudi pomembne funkcije v stranki sami. Tista so bila leta, ko je SSK postajala zanimiva za širšo volilno bazo slovenskih volivcev, ki so bili razočarani nad manjšinsko politiko vsedržavnih strank, za katere so do takrat volili. Imam občutek, da smo zadnja leta ta "appeal" izgubili. V letih smo postali manj združevalni kot nekoč in posledično manj zanimivi za zavedne slovenske

volivce, ki si želijo večje enotnosti znotraj manjšine. Tudi pogosto kreganje z levo politično manjšinsko komponento pri tem ne pomaga.

Drugi način, seveda zahtevnejši a mogoče dolgoročno bolj obetaven, bi lahko bil poskus razširitve naše volilne baze tudi na neslovensko govoreče občane. Tukaj seveda bi morala stranka sprejeti korenite spremembe in se preleviti iz stranke, ki sloni na nacionalni bazi v teritorialno, lokalno stranko, ki brani ljudi in teritorij na katerem živimo, neke vrste avtonomistična politična formacija. Tu se odpira problem iskanja zaveznikov med italijanskimi političnimi formacijami, ki bi bile na isti valovni dolžini in s katerimi bi lahko tvorili homogeno koalicijo. Ta bi bil seveda velik izziv in velik korak na katerega, mogoče, nismo še vsi pripravljeni, če ne za drugo pa iz zgolj sentimentalnih razlogov.

Seveda take ali drugačne izbire bodo prvenstveno pogojene od spremembe ali ne spremembe volilnega zakona, predvsem deželnega, o katerem se zadnje čase veliko govori. Ne glede na razplete s tem zakonom, je širitev volilne baze nujna in potrebna, kajti če ne bomo imeli zadostnih števil, nas ne bo rešil noben zakon pa še tako dober.

Spodbujati in razvijati moramo lokalno realnost

Matia Premolin,
tržaški pokrajinski tajnik

Za nami so intenzivni meseci, pred nami pa številni izzivi, ki jih določa današnja družba, ki se hitro spreminja.

Naj se najprej zaustavim na krajši oceni upravnih volitev. SSK je bila pripravljena na sodelovanje in večkrat ponudila slovenski komponenti DS priložnost za pogovor in soočanje. Želje po povezovanju pa nismo dočakali, zato smo dobili nove zaveznike na območju in na taki podlagi tudi delali. Občina Dolina je bila edina izjema, saj je tam sodelovanje steklo. Zelo veseli smo za rezultate naše stranke oz. naših kandidatov, ki so bili med najboljšimi po številu preferenc. SSK je presegla 20% glasov (prva slovenska stranka po številu glasov), kar pomeni da so se Slovenci odločno opredelili za našo stranko. Izbira kandidatov je bila pravilna, saj jih občani dobro poznajo in so jim zato tudi zaupali. V Občini Dolina imamo tako podžupana SSK Marka Savrona, odbornico Elisabetto Sormani in še tretjega svetnika Nika Tula. Vsi so zelo v stiku z območjem, poznajo območje in so izjemno podkovani, predvsem kar se tiče tehnične plati, kar je v malih občinah bistvenega pomena. Prepričan sem, da bodo odigrali pomembno vlogo na občinski ravni pri rešitvi tistih težav in odprtih vprašanj,

na katere že več let kot SSK opozarjamo.

Obžalujem, da nam je v Občini Repentabor spet ušla zmaga na volitvah za nekaj glasov. Ta občina je bila zgled sodelovanja, ki je v zadnjih letih zmanjkalo. Slovenska komponenta DS žal ni hotela več sodelovati z našo stranko pri skupnem upravljanju občine in tudi tokrat so nam zaprli vrata. Imeli smo vsekakor odlično ekipo kandidatov in naši izvoljeni svetniki Martina Skabar, Maurizio Vidali in Roberta Skabar bodo gotovo opravljali vlogo konstruktivne opozicije. Opozarjali bomo na težave in upam, da nam bo večina prisluhnila, saj je dobrobit občanov na prvem mestu in skupno sodelovanje v malih občinah bistvenega pomena.

Kljub volilnemu porazu beležimo lep uspeh naših kandidatov v Občini Zgonik. Tudi tu smo si želeli skupno sodelovanje in izbrali, da podpremo neodvisnega kandidata na skupni občanski listi. Izboljšali smo

Pogled na Dolino

volilni rezultat iz prejšnjih let in izvolili tri svetnike v občinski svet. V prejšnjem mandatu smo imeli le enega. Svetniki, ki dobro poznajo območje, so delovni in podkovani na različnih področjih. Prepričan sem, da bodo Neža Gruden, Dimitri Žbogar in Mirko Sardoč opravljali delo zelo sposobno in odgovorno.

V vseh omenjenih občinah imamo težave z birokratskim tempom in pomanjkanjem kadra, predvsem v tehničnih uradih. Ta je pereč problem v majhnih občinah, za katerega se bo stranka vedno zavzemala in se trudila, da bi dobila primerno rešitev oz. prave osebe za prave urade. V vseh občinah bo naše geslo skupno sodelovanje, sodelovanje med Slovenci, vsemi občani in tistimi, ki občino upravljajo. Spodbujati moramo lokalni turizem, naše lokalne pridelke, kmetovalce, naravoslovne in zgodovinske zanimivosti. Podpirati moramo gospodarstvo in prepričati večja podjetja, naj vlagajo v teritorij in naj zaposlijo domačine. Naše vasi se obenem spreminjajo, vedno več je italijanskih občanov. Te je treba seveda sprejeti in jim obrazložiti, kaj pomeni slovenstvo in večjezičnost na našem območju, kako delujejo naša društva, da se ne zapiramo, da smo odprti za sodelovanje in tudi organizacijo nekaterih dvojezičnih pobud, da pokažemo delovanje slovenskih društev tudi navzven. Ob prisotnosti razpoložljivih sredstev pa bi bilo tudi dobro nuditi društvom možnost, da lahko speljejo tečaje

slovenščine, ki so lahko zelo koristni za skupno sodelovanje in sožitje. Vse to je treba delati dosledno v vseh občinah in tudi širše na Tržaškem. Predvsem je treba vzpostaviti povezave s posameznimi lokalnimi realnostmi, da se lahko med seboj podpirajo. Navedem primer turista, ki se ustavi nekaj dni v Trstu ali na Krasi in spozna ponudbo celotnega teritorija in se lahko v par dneh dotakne vseh omenjenih občinskih realnosti. Ker sem tudi rajonski svetnik, naj sklenim to kratko razmišljanje še z rajoni. Rajonski sveti so lahko zelo pomembni in dragoceni za teritorij, a so žal popolnoma zanemarjeni. Občina Trst je zelo osredotočena na središče mesta in pozablja ter zanemarija zaledje. Rajonski svetniki pošiljajo redno program prioritete območja in seznam težav ter praktičnih problemov, ki bi jih bilo treba rešiti za varnost in dobrobit občanov. Žal nismo deležni poslušanja. Če ostane kaj finančnih sredstev, popravijo kakšen pločnik in kakšno luknjo na cesti, ostalo pa zanemarijajo.

Pereč problem je pomanjkanje slovenskih jasli na celotnem tržaškem teritoriju. V teh letih sem skupaj z ostalimi rajonskimi svetniki sprožil več svetniških vprašanj. Predstavniki Slovenske skupnosti bomo kmalu predstavili skupno, širšo peticijo glede potrebe slovenskih jasli in to za celotno tržaško območje in neglede na strankarske poglede. Slovenske jasli morajo namreč biti v interesu vseh Slovencev, ki se trudimo za ohranjanje in razvijanje naše narodne skupnosti.

Spremembe v vodstvu naših osrednjih medijev

V zadnjih mesecih je prišlo do zamenjav na čelu naših osrednjih medijev in sicer slovenske redakcije RAI iz Trsta, ki jo odslej vodi Ivan Bajc ter Novega Glasa iz Gorice, katerega krmilo je prevzel Danijel Devetak. Bajc je nadomestil dotedanjega glavnega urednika Marka Tavčarja, Devetak pa Jurija Paljka. Zagotovo prinašata obe spremembi neko svežino in določene novosti. Naša stranka si seveda nadeja, da bo pri obeh medijih deležna ustreznih pozornosti in dolžnega uravnovešene poročanja, česar žal še vedno ne moremo reči za naš edini dnevnik, ki zlasti v času volilnih kampanj - razen na goriške redakcije

- spominja na vse kaj drugega kot časopis vseh Slovencev v Italiji. Vsekakor še vedno upamo, da se bodo tudi tam stvari spremenile na bolje. Glede slovenske redakcije RAI se zavedamo njenega pomena, tako radijske, kakor tudi kot televizijske postaje, pri čemer igrajo njena socialna omrežja vse pomembnejšo vlogo. Želimo si ustreznih poudarkov glede dogajanja na lokalnem političnem področju, pri čemer smo seveda novemu vodstvu in celotni redakciji na razpolago z informacijami in obveščanjem iz prve roke. Ne branimo se utemeljenih kritik časnika ali poročevalca, ki bi se kdaj pa kdaj ne strinjal z nami

ali pa zastopniki drugih strank. Tudi v Novem Glasu si želimo več politike, komentarjev in novic in naša pripravljenost na sodelovanje pomeni tudi občasno srečevanje in debato o stanju duha v naši manjšini, s posebnim poudarkom seveda na politiki. Menimo, da je prav, da se z uredniki naših najpomembnejših medijev občasno srečujemo in si izmenjujemo mnenja o svojem delu, s tem da vsak od nas samostojno in neodvisno opravlja svojo vlogo.

Ivanu Bajcu in Danijelu Devetaku torej želimo veliko uspešnega in plodnega dela, ter vedno več gledalcev, poslušalcev in bralcev.

se nadaljuje s prve strani

nadaljevanje zapisa Fulvie Premolin:

litve manjšinskih predstavnikov. Zato še toliko bolj vztrajamo pri olajšanem zastopstvu, za kar žal izpademo za marsikoga kot nacionalistično zaprta skupnost, a v demokratično naravnani družbi se upoštevajo in nudijo enake možnosti: enaki med enakimi. To ni trmasto vztrajanje pri svojih izbirah, ampak logično nadgrajevanje naše prisotnosti, ki ima vso pravico do samostojnega nastopanja. Kar je bilo do včeraj skoraj nemogoče, se je pa v zadnjih mesecih le zgodilo po zaslugi SVP-ja oz. njenega senatorja Meinharda Durnwalderja, s katerim je Damijan Terpin, naš predsednik stalno na vezi: nova volilna zakonodaja za italijanski parlament bo morala sloneti ne samo na predstavništvu državljanov, temveč tudi na zaščiti jezikovnih manjšin. Če bo zakon sprejet, bodo uresničena naša pravilna dolgoletna stremjenja, ki niso nič drugega kot sad demokratičnega dialoga ter uspešnega političnega soglasja in podpore določenih političnih partnerjev.

Zgrešeno je misliti, da bi nam naše širše sodelovanje z vsemi političnimi silami pomenilo spodkopavanje tal, ne lagodje nekaterih naših volivcev, težko razumljivo zblíževanje nekaterim nam "nenaklonjenim" politikom itd. Verjamem, da je izmenjava mnenj in stališč ključnega pomena za čim boljše odgovore na izzive, ki nam jih ponuja sodobni čas.

Nikakor pa ne moremo spregledati dejstva, da smo vedno odvisni od trenutne politične garniture, ki vodi vlado. Manjšinski predstavniki v izvoljenih telesih ne morejo biti trajno vezani na državne politične stranke, morajo biti samostojni in kot taki sodelovati povsod, kjer se dela v korist manjšinske skupnosti.

Samo tako izvoljeno politično zastopstvo bi lahko v sinergiji s civilno družbo postavljalo jasne in utemeljene zahteve vsakič, ko bi se pojavila potreba in potreb je kar nekaj in so vedno aktualne in v čakanju na nujne rešitve.

Na prvem mestu je gotovo šola, ki nima še vseh primernih pogojev za nemoten razvoj in zraven ji še vsako leto in vedno znova preti odkrita ali prikrita racionalizacija! Pouk v maternem jeziku je temeljnega pomena za rast in razvoj vsake narodne skupnosti, saj se v jeziku ustvarjajo in prenašajo pomeni in sporočila, v njem je ključ do razumevanja samega sebe in sveta, materinščina je osnovna možnost medsebojnega sporazumevanja in sodelovanja. Temeljna naloga šole je in ostaja skrbno in vztrajno razvijanje jezika v

dobro uporabno in uzaveščeno obvladovanje materinščine ter utrjevanje zavesti, da je slovenščina tvoj jezik in jezik tvoje narodne skupnosti. To se za nas uresničuje samo v slovenski šoli ob gojenju slovenskega jezika in spoznavanju slovenske besedne umetnosti, kulture in zgodovine, ob katerih je podarek na vseh tistih kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih funkcijah, ki jih besedna umetnost premore in so za zgodovinsko obstajanje slovenstva še posebej pomembne. Manjšinska šola ne more biti vedno predmet varčevalnih ukrepov, ampak bi morala biti deležna drugačne obravnave, ki jo narekujejo skupne evropske smernice, a tudi mednarodni sporazumi, na osnovi katerih je na poseben način zaščiten. Zato še toliko bolj bode v oči nova poštna znamka, posvečena ministru Giovanniju Gentileju, ki jo je izdala italijanska pošta (Poste italiane) ob 80-letnici smrti in spominja na njegovo sporno šolsko reformo. Sam Mussolini je Gentilejevo šolsko reformo imenoval za "najbolj fašistično izmed reform", zato toliko bolj preseneča poklon ministru, ki si je s svojo reformo pridobil žalostni sloves fašističnega veljaka, ki je poskrbel za ukinitvev pouka v neitalijanskih jezikih. Z zaprtjem slovenskih šol je Giovanni Gentile našim ljudem povzročil toliko ponižanj in bridkosti, iz katerih je zrastle neuklonljiva volja vzdržati in za vsako ceno braniti svoj dom, svoj jezik in nenazadnje svoje dostojanstvo. Prepričana sem, da so dejanja, ki se napajajo z zamolčanjem bolečih spominov iz preteklosti, odvečna in samo omejujejo in delijo, zato se odločno pridružujemo protestnim izjavam naših političnih partnerjev Južnotirolske ljudske stranke, ki pozivajo vlado, naj sporno poštno znamko umakne oziroma se od nje ogradi. Pa saj je italijanska ustava zrastle iz vrednot odporništva in antifašizma ter temelji na demokratičnih načelih enakosti, med katerimi je tudi spoštovanje vseh manjšinskih skupnosti in njihovih korenin.

Za zaključek bi izrazila svojo hvalenost vsem, ki so bili pri stranki v tem prvem pokongresnem obdobju delavni in aktivni. Izoblikovala se je živahna dejavnost, ki je močno vraščena v naš prostor, vestna slika preteklosti in sedanjosti in kar dober zalogaj za prihodnost, saj se razvija in raste za in iz naših ljudi in njihovih potreb.

Vztrajajmo naprej pri ohranjanju in razvijanju vsega našega, samo tako bomo resnično samosvoj in upoštevani vreden GLAS!

nadaljevanje zapisa Damijana Terpina:

načelnih zahtev glede narodnostnih pravic.

Da se razumemo: SSK bi se prav tako (oz. še z večjim veseljem) pogovarjala in pogajala s katerokoli levsredinsko deželno ali vsedrjavno vlado ali večino, ki bi bila pripravljena, tako kot je sedaj Melonijeva, podpreti npr. Durnwalderjev amandma, ki nam lahko celo omogoči, da izvolimo svojega zastopnika v rimski parlament. Take odprtosti od levsredinskih vlad v zadnjih 20. letih pa žal nismo nikoli doživeli. Zgoraj opisani ideološki pristop botruje tudi dejstvu, da je Melonijeva v našem dnevniku, kljub temu, še vedno »naslednica fašistične stranke«.

Levico v zamejstvu in nasploh, ne samo politično, tudi medijsko (recimo Primorski dnevnik) pa so spomladi močno zbegale prve poteze SSK, ki so šle v smer konkretizacije omenjenih kongresnih smernic, torej da se slovenska stranka želi pogovarjati z vsemi, ki hočejo manjšini pomagati, ne glede če so bolj levi ali bolj desni. Zbeganost pa je bila tudi posledica dejstva, da je naša stranka v zadnjih letih že delovala skoraj kot nekakšna »mlajša (pol)sestra DS«, slednja pa je pravzaprav nikoli ni hotela zraven, pač pa jo predvsem želela imeti »pod kontrolo«. Zato so zlasti v spomladanski volilni kampanji začeli streljati na nas z vsemi topovi: »SSK mežika desnici«, »glasovi za SSK na evropskih volitvah utegnejo iti desnici«, »v Doberdolu se je SSK povezala z desnico«, in da je seveda »greh«, da se SSK srečuje z deželnim Predsednikom Fedrigo in nesprejemljivo, da se je Franca Padovan v Meranu rokovala z »iredentistom« Tajanijem (ki je med drugim italijanski zunanji minister...). Pri tem pa preseneča, da smo najostrejšje napade, celo blatenje, doživeli prav od sen. Rojc, ki jo je sicer naša stranka kar dvakrat podprla na parlamentarnih volitvah.

Da gre za puhlice in da tej ceneni propagandi nihče več ne verjame, so pokazali volilni rezultati: Slovenska Skupnost je na evropskih volitvah dosegla naravnost fantastičen rezultat: v primerjavi z volitvami izpred petih let je lista SVP v naši deželi v odstotkih povečala glasove skoraj za polovico (0,50 % leta 2019 - 0,72 letos); naša kandidatka Franca Padovan je dosegla kar 1.959 preferenc in je za Herbertom Dorfmannom, ki je bil spet izvoljen v Evropski parlament, celo prva neizvoljena, kar se doslej še ni zgodilo. Dejstvo, da je bila Franca Padovan edina slovenska kandidatka v Italiji je bilo za nekatere zelo moteče, zato sta si urednika Novega Matajurja Rudi Pavšič in Primorskega dnevnika Igor Devetak kar »izmislila« in iz nič ustvarila še enega slovenskega kandidata. Konsenz naše kandidatke je zato še bolj presenetljiv. Za primerjavo: medtem ko je npr. Marko Pisani leto prej na deželnih volitvah na tržaškem prejel 986 osebnih preferenc, jih je tokrat - skoraj brez vsake podpore stranke na terenu - Goričanka Franca Padovan prav tam prejela kar 831, vse to pa ob volilni kampanji, v katero nismo vložili niti € 5.000.

Tudi rezultati občinskih volitev so dodatna potrditev politične linije kongresa, sicer le na Goriškem in predvsem zaradi premišljenih pokrajinskih poli-

tičnih izbir in po zaslugi tamkajšnjih sekcij, ki smo jim z deželnega vodstva priskočili na pomoč le, ko so nas same želele vključiti. Povedati pa je treba, da je bilo sodelovanje res takšno, kot v pravi ekipi.

Zmaga v Doberdolu je pravzaprav zgodovinska, saj je tu (trda) levica vladala več kot 60 let in to z odnosom do opozicije SSK, ki je bil vselej na meji prezira. Odv. Marko Jarc, koordinator SSK v Doberdolu, je uspel povezati žlahtne sile na teritoriju, od liste bivšega svetnika levice Lamberta Soranzia, do številnih različno usmerjenih občanov, ki so bili siti nadutosti dose-danjih uprav, do novih moči SSK, predvsem pa je s koalicijskimi partnerji ustrezno povezal sposobnega domačina Petra Ferfoljo, ki ja na volitvah povsem pregazil dotedanjega župana. V Števerjanu novi župan SSK Marjan Drufovka nadaljuje delo svoje prehodnice Pado-vanove, s katero je sodeloval kot odbornik. V Sovodnjah je celo kazalo, da SSK ne bo predstavila svoje liste, tudi zaradi podobnega odnosa levičarske uprave kot v Doberdolu. Nazadnje je prav to tveganje prebudilo veliko sil na terenu, ki jih je županski kandidat SSK Kristjan Tommasi povezal v dve listi, poleg SSK še občansko, ki se sklicuje na Fedrigovo Listo za Predsednika. Kljub temu, da koalicija ni prodrla, je skupina aktivna, povezana in borbena.

Na Tržaškem pa nismo opravili tako rekoč nobene spremembe, saj je prevladovalo stališče, da mora SSK ostati tam kjer prej bila, t.j. blizu DS, kljub njeni aroganci, saj je že od začetka zavrnila vsakršno možnost sodelovanja s SSK po načelu skupnega upravljanja. To pa je pomenilo, da smo si pustili ome-jiti delokrog svojega političnega do-meta in rezultat seveda ni mogel biti drugačen od tistega, ki ga sedaj imamo. Edini korajžni poskus predstavlja občanska lista Mirka Sardoča, ki je skupaj s SSK predstavil Združeno ekipo za Zgonik, a žal ni prišlo do preboja. Majhna a pomembna novost je, da smo v Dolini na listo pridobili nekdanjo članico stranke Cittadini, Elisabetto Sormani, ki je sama prejela kar 175 preferenc (SSK 469) in tako naši stranki omogočila, da je prestopila prag 20%.

Na letošnjem sprejemu SSK v Števerjanu, dva tedna po kongresu, mi je nekdo prišepnil, da smo v izjemno kratkem času ustvarili velika pričakovanja, kar me je seveda močno zaskrbelo. Ob ponovnem poudarku, da so za uspehe na občinskih volitvah zaslužne predvsem sekcije in pokrajinsko tajništvo, lahko mirnega srca in z zadoščenjem zatrdim, da izidi letošnjih volitev teh pričakovanj niso razočarali. Ti rezultati potrjujejo, da tudi volivke in volivci podpirajo naše kongresne izbire. Presenetljiva naklonjenost parlamentarne večine v Rimu do Durnwalderjevega amandmaja in odprtost predsednika FJK do za nas ugodne spremembe deželnega volilnega zakona pa me dodatno prepričujeta, da glede na aktualno politično sliko v FJK in državi, si je naša stranka na kongresu začrtala pravilno politično smer, ki ji velja slediti v korist stranke same in celotne naše slovenske manjšine v Italiji.

Damijan Terpin, Franca Padovan, Herbert Dorfmann in Meinhard Durnwalder